

Universitätsbibliothek Paderborn

Reverendissimi Ac Illustrissimi D.D. Antonii Godeau Episcopi Venciensis Viri Celeberrimi Theologia Moralis

Ex Purissimis Sacrae Scripturae, Patrum Ac Conciliorum Fontibus Derivata,
Notis Theologicis Illustrata, Duasque In Partes Divisa

Complectens Tractatus I. De Fontibus Doctrinae moralis. II. De praecipuis
ejusdem Fundamentis. III. De Peccatis. IV. De Legibus. V. De summario
dilectionis Praecepto. VI. De primo decalogi Praecepto. VII. De secundi
decalogi Praecepto

Godeau, Antoine

Augustae Vindelicorum, 1774

Caput IV. Consuetudinis legitimae origo & effectus declarantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53562](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53562)

sæpe incommodum cessat. Opinio adverte-
 quam quidam pauci tuentur, laxitati janua
 aperit, ac artificiose legibus illudendi modum
 tradit (a). Porro utrum *totalis* legum finis
 defierit, uti jam semel monuimus, non a ple-
 beis, sed prudentibus, ac timoratis viris seculi
 discitur.

CAPUT IV.

*Consuetudinis legitimæ origo & effectus
 declarantur.*

Dum pleraque alicuius communitatis membra
 libere ac frequenter eadem agunt, consue-
 tudinem, quæ *facti* dicitur, introducunt. Et
 hac diutius continuata alia nascitur, quam con-
 suetudinem *juris* vocant, ac definiunt, quod
*Jus moribus hominum institutum, quod pro
 suscipitur, cum deficit lex.* (Isidor. lib. 5. Etymol.
 mol. c. 3.). Non autem quælibet *facti* con-
 suetudo illam *juris* progignit, alias furta, adul-

(a) Hac quippe admessa opinione omnes fere huma-
 næ leges in nihilum redirent „ Quisque pro
 „ suo affectus commodo & ingenio contenderet
 „ legis finem locum non habere. Quin hæc
 „ gula leges ipsas naturales quisque metiri
 „ deret. Divites omnes contenderent: finem
 „ vetitæ fornicationis eorum respectu non con-
 „ sistere, cum habeant, unde & mulieri & fe-
 „ turæ proli providere abunde possint. Liberos
 „ rum hæreticorum lectionem, accessum ad
 „ monasterium, armorum delationem, pompas
 „ rum usum, & plurima alia quisque sibi licita
 „ fore judicaret „ P. Concina Tom. 6. lib. 1.
 Diff. 6. cap. 1, num. 12.

teria, fraudes, & id genus alia jam impune, ac pleno ex jure fierent. Unde certis quibusdam conditionibus vestita sit oportet. Conditiones legitimæ consuetudinis quas cum sancti Patres; tum Legistæ recensent, sunt 1. ut sit rationabilis, 2. libera, 3. animo se obligandi a populo propagata, 4. debito tempore continuata, 5. Principis consensu firmata.

Rationabilis consuetudo erit, quæ communi bono utilis, nec tamen alicui sive naturali sive divinæ legi adversatur. In his rebus (inquit sanctus Augustinus *Epist. 86.*), de quibus nihil certi statuit scriptura divina, mos populi Dei, vel instituta majorum pro lege tenenda sunt. Id clarius sanctus Thomas exponens ait: *Lex naturalis & divina procedit a voluntate divina, ut dictum est, unde non potest mutari per consuetudinem procedentem a voluntate hominis; sed solum per auctoritatem divinam mutari posset: & inde est, quod nulla consuetudo vim legis obtinere potest contra legem divinam, vel legem naturalem. Dicit enim Isidorus (in *Synonymis*): Usus auctoritati cedat, pravum usum lex & ratio vincat (1. 2. 97. art. 3. ad 1.)*. Mos itaque, qui legi divinæ &c. præjudicium adfert, non inter legales consuetudines sed inter abominabiles collocari corruptelas debet.

Libertas actuum altera consuetudinis introducendæ conditio est. Unde quæ libertati, etiam consuetudini obsunt. Actus, quos populus ex gravi metu frequentat, vix umquam legalem consuetudinem fundant. Illi vero, qui ex ignorantia profecti, aut per

per violentiam extorti, legitimæ consuetudinis fundamenta esse numquam possunt. Populus proinde aut saltem major ejusdem pars id, quod agit cognoscere, sicque agendi obligationem intendere debet. Quemadmodum enim legis obligatio a sola Principis voluntate, ita consuetudinis obligatio etiam a populi intentione pender; isti deficiente sicut lex, ita & consuetudo legalis deficiit. Hæc autem obligandi intentione introductam consuetudinem fuisse certis quibusdam et signis colligitur. Quod omnes, etiam prudentes, studiose observant; quod plebei non minus quam Præsides urgent, eosque, qui istud negligunt, male notant; consuetudini obligatio innixum crede, utque scandalum evites, te conformare cæteris stude (a).

In terris, quibus Princeps dominatur, quæcumque consuetudo vacillat, donec Principis consensu firmetur. Duplicem ejusmodi consensum Legistæ distinguunt. Primum *personalem* dicunt; cum nempe Princeps consuetudinem advertens eam vel expresse vel tacite approbat, non obstante, quod eam supprimendi & occasio-

(a) Regula universalis ac certa, prout P. Concina observat, hac de re statui nequit. Actus enim quibus consuetudo invehitur, indifferentes cum sint, & liberi, non nisi ex personarum, temporum, materiarum diversitate, aliisque circumstantiis definitur hæc obligatio potest. Genius quoque societatis spectandus est. Nam si societas communiter res fugiat obligationem inducere sub culpa; regula hinc erui potest, pro consuetudine interpretanda quod sub culpa non obliget.

nam & vires habeat. Alterum *legalem* vocant, eoquod jura, & leges, quæ in terra vigent, quasque ipse Princeps approbavit, consuetudinem rationabilem ac certo tempore observatam, approbent, legisque ad fastigium evehant; licet eam forsan Princeps immediate non approbet, aut omnino ignoret.

Ut consuetudo consensu Principis *legali*, ac titulo præscriptionis vim legis obtineat, aut legem præexistentem abroget, per tempus longum, decem videlicet annos continuari publice debet, & nullo contrario actu interrumpi. Ut vero Principis consensu *personali*, atque conniventia interveniatur legis vices suppleat, certus temporis tractus non requiritur; sed quamprimum de populi intentione, ac Principis consensu constat, illius currere obligatio, aut deobligatio incipit.

Facti proin consuetudo genuinis insignita characteribus effectum sortiri triplicem potest. Quandoque legem novam *fundat*, quandoque priorem legem *abrogat*, quandoque obscuram *interpretatur*. Ut consuetudo quamdam legem inducat omnibus conditionibus antea recensitis prædita sit oportet. Ut vero legem abrogat, aut interpretetur, una abesse potest. Non enim qui contra legem agunt, obligationem inducere, sed potius tollere intendunt. Et licet primi legis violatores peccent, temporis tamen progressu, quo eadem agendi ratio communis est facta, ac Principis consensu fulcita, finem prævaricationis

tio accepit, hocque modo agendi jus subintro-
 vit. Pro coronide Angelicum adhuc Doctores
 audire juvat, qui perpulchre in rem nostram
 ita differit: *Possibile est quandoque præter legem
 agere in casu scilicet, in quo deficit lex; Et tamen
 actus non erit malus. Et cum tales casus
 multiplicentur propter aliquam mutationem homo-
 num, tunc manifestatur per consuetudinem, quæ
 lex ulterius non est utilis; sicut etiam manifesta-
 retur, si lex contraria verbo promulgaretur. Sed
 autem adhuc manet ratio eadem, propter quam
 lex prima utilis erat, non consuetudo legem, sed
 lex consuetudinem vincit; nisi forte propter hoc
 solum inutilis lex videatur, quoniam non est pos-
 sibilis secundum consuetudinem patriæ, quæ est
 una de conditionibus legis. Difficile enim est con-
 suetudinem multitudinis remove. (1. 2. quæst.
 97. a. 3. ad 3.). Verba sancti Doctoris adeo
 perspicua sunt, ut eis quidquam superaddere
 supervacaneum foret. Porro sicut lex contra
 consuetudinem enervatur, ita vicissim consuetu-
 dinem nova sæpe contraria lege, aut consuetu-
 dine abrogari ratio suadet, & experientia do-
 cet (a).*

(a) Privilegii explanatio hic omiſſa; quia fortis-
 potius externum, quam internum concernit, et
 obvios apud Canonistas invenitur. Est autem
 Privilegium specialis facultas aliquid contra, vel
 præter legem agendi, a Principe concessa cum
 adnexa prohibitione, ne quis illius usum impe-
 diat. Reale officio, muneri, vel statui adhaerentibus
 eique

eique privata renunciatio non nocet: *personale* privatæ cuidam personæ est concessum, hujusque morte vel renunciatio perit. Illud, quod a communibus oneribus eximit, contra legem datum, & *odiosum* est, ac proin stricte interpretandum; quod vero simplicem ac novam quidquam agendi &c. potestatem alicui tribuit, *favorabile* est, atplæque interpretationis capax. Tam hoc, quam illud vel diuturno non usu, vel nimio abusu, vel expressa revocatione amittitur.

